

Història del fill

Marie-Hélène Lafon

Traducció de Valèria Gaillard

Narratives

Marie-Hélène Lafon ha dit:

«No puc escriure quan estic llegint Flaubert; o no puc llegir Flaubert quan estic escrivint; són coses que no poden fer-se juntes.»

«Per mi, escriure és captar la carnalitat del món: has d'activar tots els teus sentits i, si és possible, sacsejar els sentits del lector.»

Sobre *Història del fill*:

«Lafon presenta una novel·la sensible i poderosa sobre el delicat tema de la filiació i la recerca dels orígens. Acaba de rebre el Premi Renaudot 2020. Una recompensa més que esperada.»

— Guillemette Gire, ViaBooks

«El llibre és com un joier musical de doble fons.»

— Catherine Lopes, Franceinfo

«Una bella història, narrada en molt poques pàgines, amb un excepcional treball amb les paraules, molts escollides. És una veu forta, arrelada als territoris dels quals sap parlar tan bé, una veu fidel a la seva gent, que ens ha arribat al cor i ens ha commogut.»

— Dominique Bona

Sobre *Nos vies*:

«Una obra magnífica, que perdurarà.» — Delphine de Vigan

Sobre *Les pays*:

«Com ha estat capaç de enlluernar-me? És un misteri formidable. És literatura sense colorants.» — Robert Saladrigas, «Cultura/s»,

La Vanguardia

Història del fill

Narratives

138

Títol original: *Histoire du fils*

© 2020 Buchet / Chastel, Libella, París

© 2021 Valèria Gaillard, per la traducció del francès

© Arxiu Hulton (Getty Images), per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició

Angle Editorial

c. Mallorca, 314, 1r 2a B / 08037 Barcelona

T. 93 363 08 23

www.angleeditorial.com

angle@angleeditorial.com

Disseny de col·lecció: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: novembre de 2021

ISBN: 978-84-18197-88-8

DL B 17776-2021

Imprès a Romanyà Valls SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la incorporació a un sistema informàtic, ni la transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Història del fill

Marie-Hélène Lafon

Traducció de Valèria Gaillard

 Angle Editorial

Per a Jacques.
Per a Bernadette, in memoriam.

«El llenguatge és el nostre sòl, la nostra carn. Sempre m'imagino l'obra per fer com un clot, una obertura del sòl, i l'avanç d'un text, la seva progressió, com una caminada per la muntanya.»

VALÈRE NOVARINA

Entrevista sobre *L'Animal imaginaire*,
2019.

Dijous 25 d'abril del 1908

Els peus descalços de l'Armand llisquen sobre el parquet; no vol despertar en Paul, que encara dorm i fa aquell sorollet amb els llavis tan desagradable, com un cadell quan mama. Esperarà una mica, no gaire estona, en Paul no s'ha de despertar, espatllaria l'alegria del retrobament, en Paul ho espatlla tot. En Paul i ell van néixer el mateix dia, el 2 d'agost del 1903; sap, per la seva mare i la seva tia, que abans que ells mai hi havia hagut bessons en la família. Ell preferiria no ser bessó, o ser-ho d'en Georges, sense en Paul. Comprèn que això és impossible, perquè les coses són com són, ja ho diu sovint la tia Marguerite, mastega un cop i un altre aquesta frase una mica estrofolària que llisca i se li escapa, es concentra un moment pensant en les frases grises de la tia Marguerite, i en la seva olor, cendres fredes i llonganissa seca. Reflexiona molt sobre les olors i els colors de les persones, les coses, les habitacions o els moments i, quan l'Antoniette vivia amb ells a Chanterelle, la feia riure amb el que ella en deia els seus disbarats, i vinga a riure, també li saltaven les llàgrimes dels ulls a força de tant de riure; ara ja no pot explicar els

seus desvaris a ningú. En Georges fa olor de confitura de prunes, quan la tia la deixa coure una bona estona a l'estiu en una palangana de coure, olora la confitura en aquell moment precis, i no quan l'estén sobre les torrades per berrenar a l'hivern; fins i tot en menja el pare i felicita la tia, que no li respon res i se'l mira com si el veiés per primer cop. L'Amélie fa olor de riu, de primavera, de riu alt de neus foses. En Paul fa olor de vent i de la fulla freda dels ganivets que són a la cuina i que ells tenen prohibit tocar. Pel que fa a la seva mare, té dubtes, i canvia tota l'estona: de neu quan es torna blava al vespre al límit del bosc, de cafè calent, de vegades també fa olor de vermell. Pel que fa al pare, potser de sopa de verdures, però no l'acaba d'encertar, s'atura, alguna cosa se li queda petrificada a dins i prefereix no insistir-hi. Les olors són un joc i amb el pare no s'hi juga. L'habitacioneta d'en Georges, entre la dels seus pares i la seva, fa olor de l'escalfor blanca de la planxa que la mare o l'Amélie fan lliscar sobre els llençols doblegant els braços i apartant els colzes, braços i colzes drets la mare, esquerres l'Amélie, que tanmateix és la més hàbil. El gran bany de dissabte a la tarda, amb les tovallolles tèbies i flonges, i la mare i la tia abocades damunt seu, damunt de tots ells, el gran bany fa olor de rosa, l'Antoinette i l'Amélie no s'ocupen del gran bany de dissabte. La tia diu, remarcant bé cada paraula, no s'han de barrejar tovalloles i fregalls; o al lloc de la guineu, qui se n'aixeca ja no hi seu, o a gran mal poc menjar, o qui sembla vents, cull tempestats, o si el pare és músic, el fill és ballador. Se sap de memòria totes les frases de la tia, sobretot les que

no comprèn, i les recita de vegades, en silenci, paraula per paraula, per adormir-se, o per calmar-se, per refrescar-se, com ara, quan té la sensació que li agradaria saltar d'un sol bot els sis graons de l'escala i anar a posar-se a la cuina sobre l'espalla de l'Antoinette, com una oreneta. La tia també diu, una oreneta no fa estiu. Per fer temps fins que el carilló del menjador marqui dos quarts, es dedica a pensar en les maduixes, les que l'Antoinette haurà collit per a ell a Embort, les primeres, i les del jardí de la tia. Sap que la seva mare, la tia i l'Amélie són a la cuina i estan atrafegades fent la bugada, tot just comença avui i durarà dos dies sencers. L'Antoinette també vindrà, ve quan hi ha molta feina, segurament ja ha arribat, li ha promès les primeres maduixes i l'Antoinette sempre compleix les seves promeses. Ja no viu a Chanterelle sinó a Embort, s'ha quedat amb el nom, en una altra regió amb un clima més suau on creixen grans cirerers, ella ho explica i ensenya amb els dos braços com s'arrodoneixen els cirerers en els horts d'aquesta nova regió on viu amb el seu marit. Va plorar molt quan va marxar amb el seu marit, que té els cabells arrissats, fins i tot quan la seva mare i la tia Marguerite li van fer entendre que era normal, que les noies com l'Antoinette, quan troben un marit, deixin els nens que cuiden a casa dels altres per seguir el marit i viure amb ell a la seva pròpia casa, on tindran els seus propis fills. La tia Marguerite ha inclinat el cap mentre diu aquestes paraules i ell ha entès que s'han acabat les preguntes. Sap que la tia Marguerite no té ni marit, ni casa, ni fills, i sent que la tristesa li travessa la pell i la

impregna amb una olor particular que mai tenen la mare, l'Antoinette o l'Amélie. És un perfum plomís i fred que li fa un nus al ventre; podria plorar, però no ho fa, no ho ha de fer, se'n riurien d'ell. Surt de l'habitació, la finestra al fons del passadís vessa llum, com el gran vitrall de l'església quan fa bo; el sol surt per aquell costat i mai tanquen els porticons d'aquella finestra, ni tan sols a l'hivern. Està sol al passadís, tothom és a baix, a la cuina, i el seu pare se n'ha anat a l'ajuntament, dijous al matí el seu pare se'n va ben d'hora a l'ajuntament. Encara era al llit quan l'ha sentit tancar la porta i travessar la plaça; d'oïda, i amb els ulls tancats, perquè hi sent millor amb els ulls tancats, reconeix els passos i les maneres de fer de cadascú, la mare, la tia, el pare, en Paul, en Georges, l'Amélie i fins i tot altres persones, com ara la Solange o l'Antonin, que venen a donar un cop de mà i no viuen amb ells; també reconeix els lladrucs de cada gos de la vila, és un joc i un secret, en Paul no ho ha de saber. L'Armand s'avança, camina en la llum tèbia, la pot sentir damunt seu, als peus, a les mans, a la cara, als cabells, tanca els ulls. Més tard, aviat, quan serà prou gran, serà escolanet, la mare i la tia segurament voldran que sigui així, el seu pare no ho podrà impedir, va sentir com l'Antoniette ho deia a l'Amélie, encara que van canviar de tema quan ell va entrar a la cuina. L'Antoniette i l'Amélie tenen por del pare, tothom li té por, fins i tot en Paul, els atacs de còlera del pare són com una tempesta de llamps i trons, la casa tremola, el terra tremola, es fa de nit a ple dia; quan tot s'acaba, quan el pare se'n va, tornen a respirar. Mentrestant, poden recitar per dins la pregària

que la seva mare diu els vespres a la seva habitació per al Paul i per a ell, encara que en Georges no l'entengui, és massa petit. L'Armand ho va intentar durant el darrer atac de còlera, però no va funcionar, i sap el perquè, la pregària comença amb Pare nostre, i les paraules se li queden travades a la gola i no baixen. Caldria poder parlar-ne amb l'Antoinette avui, o demà; un cop acabada la bugada se n'anirà, i no sap quan tornarà. L'Antoinette té moltes idees, solucions per a tot, sap trucs de màgia, li agraden els seus braços, els seus cabells, el seu coll, li agrada entrar d'una revolada amb ella a l'església buida les tardes en què fa bo, només per anar a fer una genuflexió i el signe de la creu en els bassals de llum groga i rogenca que davallen del gran vitrall. També s'asseuen un minut en un confessional, cadascun a un costat, ella a la dreta i ell a l'esquerra, la fusta és llustrada i suau, el confessional fa olor de cera, mel, mantega fresca. Estima l'església, serà escolanet, estima l'Antoinette.

Sent la seva veu que puja de la cuina, barrejada amb la de la seva mare, la tia i l'Amélie no diuen res. S'està dret al primer esgraó de l'escala, espera, sap que la seva mare i la seva tia fa estona que s'han llevat i han posat aigua a escalfar sobre el gran braser en dues olles ben altes que només utilitzen per a les bugades; la resta del temps estan endreçades al prestatge de baix del safareig i els agrada, a en Georges i a ell, jugar amb la més fonda, que és prou gran com perquè en Georges s'hi pugui ficar totalment a dins, com en una mena d'estoig dur, desapareix a l'interior i es gronxa endavant i endarrere o de dreta a es-

querra, imitant les gallines quan han post, i l'olla sembla ballar cloquejant i riuen a cor què vols. Ho fan d'amagat, quan els adults no s'ocupen d'ells, els renyarien perquè no s'han de fer malbé els utensilis. A en Paul li sembla que és un joc de nens petits i se'n burla, però no els denuncia. L'Armand baixa dos graons i s'asseu en el tercer, des d'on pot contemplar, sense ser vist, el tràfec a la cuina. L'Antoinette és allà; va amunt i avall, amb els braços carregats de bugada, els seus cabells molsosos són rogencs, l'Antoinette és pèl-roja, no cap de panotxa, no li agrada aquesta expressió que de vegades usa el seu pare. L'Antoinette és pèl-roja com la guineu que van veure l'hivern passat, la seva mare i ell, mentre travessaven el camp de dalt, un vespre que nevava. La seva mare va estrènyer-li la mà que tenia dins la seva, es van aturar, la guineu també, astorats, tots tres; tot seguit, el bosc va empassar-se la bestiola i només van quedar les seves empremtes amb prou feines visibles sobre la neu blava i dura. L'Antoinette és un miracle, com la guineu. El seu pare mata les guineus, el seu pare és caçador, més endavant, ell serà escolanet i no caçarà, no vol matar les bestioles, ni les guineus màgiques, ni les llebres de vellut, ni els cabirols saltadors, ni els ocells, cap ocell, en cap cas els ocells. Dins seu tot se li remou, els ocells, Antoinette, la guineua, el vitrall de l'església, les maduixes, la mantega fresca del confessionari, el secret de l'olla gran. No aguanta més, és massa per a una sola glopada, els peus colpegen en silenci la mesura de la seva felicitat sobre el quart graó, li agradaria enlairar-se. Li agrada recordar el darrer estiu, quan encara no

sabia que l'Antoinette marxaria, anaven a regar els enciams, tots dos, sobretot els enciams, i altres verdures que no li interessaven gaire, però li agradava dur les gerretes, la blanca i la blava, seguia l'Antoinette, la flairava en l'olor de la terra humida, tenia ales, trotava del pou a l'altra punta del jardí, sense fer malbé res, per buscar aigua, i vinga més aigua. El jardí era un reialme verd i daurat, el jardí era el món i la llum no s'escotava mai. Després, abans de tornar a casa, passarien pel racó de les maduixes, s'ajupirien un davant de l'altra, a banda i banda del parterre, examinarien delicadament la fresca frondositat de les fulles i sentirien a la polpa dels dits arrodonir-se les maduixes, tres o quatre, no més, per no fer empipar la tia. Aviat vindria un nou estiu, però l'Antoinette ja no hi seria. La mitja de les vuit saltirona al carilló, ell tampoc es pot aguantar més, s'està dret, amb els peus descalços sobre els graons superiors de l'escala. L'Antoinette li dona l'esquena, està davant del braser, ella encara no l'ha vist però sap que l'espera, no toca de peus a terra, fa un bot, corre, es llença a les cames de la seva Antoinette just quan ella es gira; ha tret del braser la gran olla cremant, la carrega a pes de braços, agafada per les nanses, i tot plegat s'acaba amb un crit escruixidor que desperta en Paul.